

Lassan járó házhelyek

Aki házat akar építeni, jól teszi. Nagy fába vágja a fejszét, rengeteg munkát vesz a nyakába, mert kis-millió akármiről tud igen hamar kiderülni, hogy éppen akkor nincsen, amikor kellene, de maga a ház, ha elkészül, olyan lesz legtöbbször, amelyet az illető akart. Az állam is segíti az úgynevezett magánépitkezést, mert kétszeres érdeket fizet hozzá. Természetesen érdekelt, hogy többnél több rossz ház helyett épüljön jó, hiszen akkor hamarabb költözhet még több ember rossz lakásból jóba, de az is fontos szempont, hogy az építők segítséget kérnek csupán, és nem lakásért állnak sorba. Sokszor fontos szempont a mi magyánkban a családi házak építése azért is, mert a tanyai gondok megoldását is segítjük vele.

Mórahalm, Zákányszék

Ház hely nélkül építeni nem lehet. Több községünkben hallottuk, hivatalos fórumokon is fölvetették, papírok állnak legtöbbször a jó szándék útjába. Mórahalmon a tanácselnök válasza:

— Nálunk, 1971. óta állandóan lehet ház helyet venni. Most is van ötvenhárom. Nem várjuk meg, amíg elfogy, kezdjük előkészíteni a másikat.

— És ha nincs vevő?

— Mindig van. Áramlanak be az emberek a tanyákról, de jönnek ásoththalmiak is, Zákányszékiek is. A nagyközösség nagyobb kényelmet kínál üzleteivel és közelebb van Szegedhez.

— A vevő viszont változat, nem ezt kérem, hanem azt.

— A felső-mórahalmi iskola környékén lakó tanyaiak azt kérték a gyűlésen, mérjünk házhelyeket a falu hozzájuk közelebb eső felében is. Nem azt mondtuk, tessék átfáradni a község másik felére, ott bővebb a választék, mert tudjuk, hogy amoda a másik tanyai körzet lakói pályáznak. Mindenki azt szeretné, ne kelljen átjárni a falun, ha a földjére megy, vagy onnan jön.

— Főleg tanyaiak jönnek. Hányan?

— Tíz év alatt ezerrel csökkent a tanyán élők száma. Örülünk, hogy segíthetjük ezt a folyamatot.

Zákányszék új utcájában áll Tóth Sándor szobafestő háza. Amikor leszerelt katonáktól a fiatal ember, nem kellett várnia, azonnal ház helyet vehetett. Itt találkoztunk Ónozó Bélával is, aki tavaly decemberben jelentkezett, és biztosra veszi, hogy idén ősszel meg is kapja a házhelyet.

— Ha várniuk kellett volna?

— Innen elmenni nem akarunk, tehát vártunk volna. De gondoljon bele, ha egy évet késne csak a házhely, mennyit késne maga a ház? Ha mennek fölfelé az árak, minden perc pénzre

megy. A gyerekeknek se mondhatom, ne most menjenek óvodába, majd négy év múlva, mert akkor tudunk beköltözni. Négy év múlva, már az iskolában érezni a hátrányát. Aki a gyerek jövőjét nézi, nem ér rá várni.

— Itt is elmentünk a tanácselnökhöz.

— Kínította a falu a régi rendezési tervét, az újabb igényeket is figyelembe kell vennünk. Szeretnénk ha kedve szerint választhatna mindenki, mert ez a lépés legtöbbször egész életre szól, és a következő generációk is kénytelenek igazodni hozzá.

— Az ifjúsági lakótelep?

— Társasház-rendszerben 60 lakás épülhetne föl, odig csak két ház készült el, összesen nyolc lakással. Találva már volt hat jelentkezőnk, de visszalépett, inkább Szegeden építenek, bár kijárnak továbbra is dolgozni.

— Az idejé kínálát?

— Hetvennyolc házhelyre számítottunk össze, és negyven érdeklődőnk már van. Hamar elfogy.

Üllés

Ez a falu is nagyon fejlődik, tíz év alatt duplájára nőtt. Tanyavilága természetesen nem ilyen arányban csökken, más törvényszerűségek is közreműködnek. Tény azonban, most hetven házhelye van a tanácsnak, de 1976-tól kellett várni rá. A tanácsitkárt kérdeztük:

— Miért?

— Naponta megkérdezték tőlünk. Ha egy papír kezretbe áll valahol, nehéz elmozdítani.

Itt pedig állt, mert egy használaton kívüli olajkút lapult a föld alatt. Kérük az engedélyt föltről, képviselői sürgetésre négy hónap múlva kapják a választ: nem hozzájuk tartozik. Mennek a másik fölső fórumhoz, megint négy hónap: leadták a hatáskört a megyéhez. A hatáskör valóban itt van, de szükség az egy harmadik fórum véleményére is. Megint négy hónap. És, ha valami nehezen indul, biztosra vehetjük, lassan megy később is: a negyedik év végén lett belőle valami.

— Ami most van, meddig elég?

— Talán ebben az évben.

— Mi lesz utána?

— Öt évre elegendő telek előkészítésére fogtunk bele. Szorít bennünket az élet, föl kell készülnünk rá még jobban.

Szegedről Domaszékra

Az OTP jelentése szerint Domaszéken egyetlen házhely se kapható. A tanácselnök azt mondja, most már végre van ötven, de ára még nincs.

— Meddig elég?

— Semmeddig. Már elfogyott.

— Ha ára nincs, valójában még meg sincs, de már elfogyott? Mennyi kellene még?

— Legalább százharminc, azonnal Ennyi igénylőnk van.

— És mi várható?

— Száz házhely ügye intéződik, de nem biztos, hogy lesz rá pénzünk. Óvodát építünk, oda kell minden fillér. Ha kölcsönt tud adni az OTP, talán meg tudunk birkózni vele.

— Mióta nincs házhely?

— Huszonegyet adtunk el 1975-ben, azóta semmit. Ami most végre lesz, 1976 óta készül.

— Hol lehetne rövidíteni az időtlenül hosszú időt?

— Ha mindenütt harmincnapos lenne az ügyintézési idő, sokat nyerhetnénk. Amiért novemberben folyamodtunk, még most sem kaptunk választ, pedig addig az OTP se tárgyal velünk. Ha pörös ügyek jönnek közbé, megint futnak a hónapok. Most csak két pörre számítottunk.

— Ide is tanyáról jönnek az emberek?

— Tanyáról és Szegedről. Körülbelül fele-fele.

Ezt nem értem, mert a napokban beszéltem valakivel Domaszéken, aki azért háborgott, hogy rossz helyre építették a falut. Amikor beköltözött, három kilométerrel messzebb került Szegedtől. És aki a városból jön ide? Ugyan mi hajtja?

— Nem tudom. A panel tereli őket talán.

— Fiatalok?

— Nálunk az egész falu fiatal. Belterületen összesen harmincegy a nyugdíjas, tanyán viszont nyolcszáznegyvenegy.

Nem érdemes jószólni olyasmit, hogy Szeged mellett úgy nő majd hirtelen Domaszék, ahogy a Pesthez tapadó falvak is nőnek, de figyelmen kívül se lehet hagyni, hogy százharminc házhelyigénylőnk körülbelül a fele szegedi vagy vásárhelyi, de a másik fele is megoszlik a helybéli tanyák, és a távolabbról bevándorlók között. Ha pedig figyelünk erre a folyamatra, a fejlődés ütemét ehhez lenne jó igazítanunk, nehogy később kerüljünk kellemetlen helyzetbe.

Horváth Dezső

Egy Klauzál téri épület hányattatása

Szegeden, a Klauzál téri épület a Délmagyarországi Áramszolgáltató Vállalat központi irodaháza. Innen irányítják az üzemigazgató-ságokat, s itt székel az a diszpécserközpont is, amelyen keresztül több megye tízenhatszáz négyzetkilométernyi területének biztosítják a zavartalan villamosenergia-ellátását. A szép épület közel száz esztendővel ezelőtt szállodának és étteremnek használták.

Azok az idők messze szálltak, s már a felszabadulás előtt is hivatalok telepedtek meg az épület kupolája alatt. Az idő eljárt azonban az épület fölött is. Súlyos betegségeinek felderítését a véletlen segítette elő. Az áramszolgáltató vállalat vezetői tíz évvel ezelőtt elhatározták, hogy egy nehéz berendezést helyeznek az első emeletre. Amint az ilyen esetekben kötelező, megvizsgáltatták statikusokkal az épület állapotát, teherbíró-képességét. A szakemberek megdöbbenve tapasztalták, hogy mennyire elhasználódtak a födémek, a száz évvel ezelőtt még ép és egészséges fagerendákat csak a „szentlélek” tartja. A hatóságok azonnal életveszélyessé nyilvánították, s kötelezték a használatot arra, hogy a pincétől a padlásig mindenütt nagy sűrűségben erős gerendákkal dúcolták alá a helyiségeket.

Az épület birtokosai eleget tettek az utasításnak, és elhatározták, hogy kicsérlik az elhasználódott födémeket, újépítik a műemlékjellegű épületet, amelynek tervezési munkálatait a szegedi tervezőkre bízták, majd kivitelezők után néztek. Egy egész esztendő át futkostak, kértek, könyörögtek a szeredi és a környékbéli építőipari szervezeteknél, de hasztalan volt igyekeztük. Futókban már az is megfordult, hogy elhagyják a külsőre tetsző Klauzál téri házat, s valahol építtetnek egy új irodaházat. Nyilvánvalóan ez lett volna a kényelmesebb, az egyszerűbb és a leggyorsabb célravezetőbb is, s talán még olcsóbban is megússzák az egészet. De tudták, mi történne, ha min-

den birtokos elhagyta a külvárosban lévő épületet, és városképileg is fontos épületeket? Hamarosan mind tönkre menne, az enyészet martalékává válna.

Ilyen felújítási munkákat egyetlen építőipari vállalat, de még szövetkezet sem favorizál, a nem szeretemmunkák közé sorolják, mert sok a pepecselés, az előre nem látott zavar és akadály, s olyan nyereséget sem remélnék az ilyen épületrenoválásokról, mint a lakótelepi házsorok, vagy ipari létesítmények készítésénél. Az áramszolgáltató vállalatnak a fölöttes szervezete nyújtott segítséget úgy, hogy utasította a saját kebelében szervezett építőipari vállalatot a szegedi székézház munkáinak elvégzésére. Ez a budapesti székhely villamosipari tervező és építő cég megalakította erre a renoválásra az ötös számú építészeti csoportot. De a villamosiparban járatos építők semmi tapasztalattal nem bírtak egy irodaház, pláne egy műemlék jellegű épület munkálataiban.

Az újépítés munkáit természetesen elkezdtek, előbb megtörtént a teljes aláudcolás, hogy biztonságban legyenek az irodaház dolgozói, a Victor Hugo utcai oldalon a fél utat lezárták, szép és egészséges deszkákból palánkot készítették, már eleve olyan erősen és precízen — tapasztalataikra, ösztönöikre hallgatva —, hogy az akár évtizedekig is kibírja. Az első évtized lassan le is jár, tehát helyesnek ítélték meg a helyzetet, jól cselekedtek. Egy esztendőig tartott a renoválás tervezésének elkészítése, egy esztendőig futkostak kivitelezők után, majd, amikor megtörtént az első „kapavágás”, kiderült, hogy a szép ház hátsó frontjának egyáltalán nincs is alapja. Ekkor megint kerek egy esztendő következt, vizsgálódásokkal. A műegyetem szakértőit is fölkerítették, hogy mondjanak véleményt. Fürtak, faragtak, majd megszületett a döntés, ha száz esztendőig jó volt úgy akkor még száz esztendőig kibír a hátsó traktus fala. Elhárult minden akadály az

érdemi munka elől. A Victor Hugo utcai deszkapalánkot annak rendje és módja szerint, szépen kimeszelték, hogy ne csúfítsa a városképet. Hogy őszinte legyenek, meg is szoktuk már, hogy az az utca csak fél utca, s hogy erre az ifásra sor került, az kizárólag több embernek köszönhető, ki leveleivel — telefonhívásaikkal évente rendszeresen érdeklődnek, mikor fejezik már be az épület tatarozását.

Az áramszolgáltató vállalat vezérigazgatója, Vajda György és munkatársai végig bemutatták a renoválás alatt levő házat. Fele májdnem készen van, s talán a nyári főszezonra a Klauzál tér és az Oroszlán utcai homlokzatról elkerülhetnek az állványok, csak a Victor Hugo utcai épület-szárnyon dolgoznak majd körülbelül három esztendőig. Miért ilyen lassú ez a felújítás? — érdeklődtünk. Elmondták az áramszolgáltató képviselői, hogy valójában nem szólhatnak egy rossz szót sem az építőkre, hiszen azok, erejükhez mérten dolgoztak és dolgoznak. De oly sok előírást be kell tartaniuk, hogy mind a két érdekelt fél valahogy elférjen egyszerre a házban, hogy olyan körülmények között nem is lehetett gyorsabb a tempó. Néha anyaghiány is zavarta az ütemet, hihetetlen de igaz, egyszerű ablaküveget hónapokig nem kaptak a Klauzál téri homlokzathoz. A kupola átépítésének pedig külön irodalma van, amely némi találmások levonására is alkalmas ad.

Sajnos, ma már egyre nehezebben lehet olyan szakembereket találni, akik értnek egy fából ácsolt, lemezborított épületszerkezet elbontásához és újépítéséhez. Majd egy évi huzavona után sikerült a palota kupoláját rendbe tenni. Elmondták azt is az épület birtokosai, hogy a főállkozónak több helybéli vállalkozó segít, s ez egyben azt is jelenti, hogy minden közreműködő cég munkásai részére külön helyiségeket kell biztosítani, valamint anyagaiknak raktározási lehetőséget. Nem ritka, hogy amikor tíz szoba átépítéséhez hozzáfognak, akkor bizony kilenc szobát igényelnek a kivitelezők, de az áramszolgáltató dolgozóinak is kell valami hely, ahol mindennapi, felelősségteljes munkájukat elvégzik. S, amivel már eleve számoltak, hogy a kivitelezők egy ilyen jellegű renoválásnál nem vállalnak semmiféle határidőt, mondván, hogy bármikor, bármilyen nehézség, váratlan akadály előadódhat, mint ahogyan erre volt is példa ennél az épületnél is. Az áramszolgáltató szakemberei szerint, ha elkészül az épület, szebb és korszerűbb lesz, mint korábban volt.

Csak a főfalak maradtak meg a százéves tendős épületből, a zárt udvar pedig üvegfedelest kap, ezzel is bővítve és szépítve a földszinti elhelyezkedést. Tíz évvel ezelőtt még tízenöt millió forintot számítottak az újépítésre, most úgy vélik, hogy húszon jóval felül zárják a számlák végösszegét. Ezt természetesen nem a rossz kalkuláció idézte elő, hanem az elmúlt évtizedben végbement többszöri áremelkedések. Végül, majd csak visszaverj pompáját ez a műemlék jellegű Klauzál téri palota, de bizonyos tanulságokat érdemes megtartani, s az elkerülhető tényezőket melyek ily hosszúra nyújtották az építési idejét, kikerülni hasonló munkáknál.

Dr. V. M.

Gazdag István

A nyugdíjas dolgozó keresetéről

K. B. szegedi olvasónk a nyugdíjas dolgozók keresetéről érdeklődik, amelyben a nyugdíjas korlátozás nélkül foglalkoztatható. Ezek a munkakörök: egészségügyi, oktatási, gyermek- és szociális intézményeknél, valamint közforgalmú gyógyszeráraknál a takarító, a népgazdaság minden területén a portás, az éjjeliőr, a telepőr, az öltözőőr és a rendész (fizikai), valamint a fűtő; 1980. január 1-től korlátozás nélkül dolgozhatnak a mezőgazdasági szövetkezetben tagként fizikai munkakörben foglalkoztatott öregségi, rokkantsági nyugdíjas nyugdíját mindaddig folyósítani kell, amíg a foglalkoztatás ideje a naptári évben a 840 órát, egyes munkakörökben pedig az 1260 órát nem haladja meg.

Előjáróban közöljük, hogy változatlanul érvényben van az a rendelkezés, amely szerint a munkaviszonyban, szövetkezeti tagsági viszonyban vagy bedolgozóként foglalkoztatott öregségi, rokkantsági nyugdíjas nyugdíját, az öregségi és a munkaképtelenségi járadékot annak, aki vak, akit fizikai munkakörben foglalkoztatnak, és nyugdíja ez évben az 1720 forintot nem

éri el, s végül annak, aki olyan munkakörben dolgozik, amelyben a nyugdíjas korlátozás nélkül foglalkoztatható. Ezek a munkakörök: egészségügyi, oktatási, gyermek- és szociális intézményeknél, valamint közforgalmú gyógyszeráraknál a takarító, a népgazdaság minden területén a portás, az éjjeliőr, a telepőr, az öltözőőr és a rendész (fizikai), valamint a fűtő; 1980. január 1-től korlátozás nélkül dolgozhatnak a mezőgazdasági szövetkezetben tagként fizikai munkakörben foglalkoztatott öregségi, rokkantsági nyugdíjas nyugdíját mindaddig folyósítani kell, amíg a foglalkoztatás ideje a naptári évben a 840 órát, egyes munkakörökben pedig az 1260 órát nem haladja meg.

1980. január 1-től az új szabályozás szerint a nem fizikai munkakörben foglalkoztatott nyugdíjasokra az irányadó foglalkoztatási órákeret (840, illetve 1260 óra) meghagyása mellett kereseti összeghatárok bevezetésére került sor. Az új szabályozás szerint a nem fizikai munkakörben, munkaviszonyban, szövetkezeti tagként vagy bedolgozóként foglalkoztatott nyugdíjas nyugdíját mindaddig folyósítani kell, amíg

keresete a naptári évben a harmincezer forintot nem haladja meg. A nyugdíj a 30 ezer forint évi keretösszeget belül is legfeljebb addig folyósítható, amíg a nyugdíjas nyugdíjának és nem fizikai munkakörben elért keresetének együttes összege a tízezer forint tizenkétszerezese, vagyis a százharmincezer forintot nem haladja meg.

A keretösszeg szempontjából keresetként figyelembe kell venni a munkáért járó minden olyan nyugdíj-járadék-fizetési kötelezettség alá eső pénzbeni és természetbeni juttatást, amelyet a nyugdíjas munkaviszonya, szövetkezeti tagsági vagy bedolgozó jogviszonya alapján kapott. Másodállásban, mellékfoglalkozásban elért kereset akkor is beszámít, ha utána nyugdíjjáradékot nem kell fizetnie. Az év végi részesedést a kifizetés naptári évére kell beszámítani. Ha pedig a nyugdíjas táppénzt, baleseti táppénzt vagy betegségi segélyt kapott, ennek összegét is be kell számítani a keretösszegbe.

Ősrégi erőd

A novgorodi pedagógiai főiskola hallgatói a Selony folyó völgyében, Gorodok falu közelében hatalmas védelmi berendezések nyomaira — földsáncra és fából épített várfalra — bukkantak. A régi építmény keresésére egy krónikában szereplő, rövid bejegyzés indította őket: „Ugyanazon esztendőben (1239-ben) Alexandr fejedelem a novgorodiakkal egyetemben a Sa-

lony mentén erődöket emelt.” Hogy miféle erőd lehet ez, és hol épült — ezt eddig senki sem tudta. A fiatal régészeknek első ízben sikerült Nagy-Novgorod történetének ezt az oldalát rekonstruálniuk.

Az erőd összes építménye erősen romos állapotban volt; ugyanis több ízben ellenséges támadás érte.

(APN)